

Beste Graslandboer is ook zuinig op zijn koeien

Agrarisch natuurbeheer is een vast onderdeel van de bedrijfsvoering

‘Volhoudbaar’. Het is een woord dat vaak valt in een gesprek met Jan en Hermineke Vonk, de winnaars van de verkiezing ‘Beste Graslandboer 2020.’ Hun overleden (schoon)zus Martine bedacht de term als alternatief voor het containerbegrip duurzaamheid en Vonk stuurt erop in alle facetten van de bedrijfsvoering. Van grondgebruik tot graslandbeheer en van veeverzorging tot bedrijfsstrategie.

TEKST WICHERT KOOPMAN

‘Eigelijk ben ik in mijn hart nog meer een koeienboer dan een graslandboer’, bekent Jan Vonk, onlangs verkozen tot Beste Graslandboer 2020, met een glimlach. ‘Maar in het groeiseizoen zijn we wel dagelijks intensief met gras bezig. We willen eruit halen wat erin zit’, verklaart hij. ‘De marges in de melkveehouderij zijn klein en het gaat me aan het hart als ik zie dat collega’s in hun graslandmanagement steken laten vallen’, motiveert

hij zijn deelname aan de competitie ‘Met een goede benutting van gras is veel te verdienen en dat dragen we graag uit.’

Vonk boert in de Alblasserwaard op veengrond met een dunne laag klei. ‘We hebben hier twee jaar mais geteeld. In het eerste jaar ging dat fantastisch. Maar in het tweede jaar was de oogst een drama en de gevolgen daarvan zijn nog steeds zichtbaar’, vertelt hij. ‘Het heeft ons geleerd dat je deze grond zo veel

BEDRIJFSPROFIEL

eigenaren	Jan en Hermineke Vonk
veestapel	108 melk- en kalfkoeien, 37 stuks jongvee
rollend jaargemiddelde	5.06 9300 kg melk met 4,22% vet en 3,51% eiwit
levensproductie bij afvoer	8,11 56.453 4,36 3,60
vervangingspercentage	12%
grondgebruik	68 ha grasland
weidegang (2020)	236 dagen, 2800 uur
percentage eiwit van eigen land	76 in 2020, 90 in 2019
aandeel vers gras in rantsoen	25% van de droge stof
tweede tak	bed and breakfast met 15 bedden 5 Gelderse fokmerries

Goudriaan

mogelijk met rust moet laten. Grasland scheuren we alleen als er iets verbeterd moet worden aan de ligging, maar veel percelen heb ik nog nooit vernieuwd.'

Eigen gras bepaalt productie

Met een productie van rond de 15.000 kg melk per hectare is de bedrijfsvoering op boerderij 'De Verwondering' relatief extensief. 'In de meeste jaren zijn we zelfvoorzienend voor ruwvoer en daarom voeren we normaal gesproken uitsluitend gras en beperkt brok', legt Vonk uit. 'Als dat betekent dat de melkproductie een paar kilo lager is, dan is dat maar zo. We willen geen duur voer aankopen, enkel om een hoge productie te realiseren. Eigen ruwvoer benutten is de basis voor een goed saldo', leerde de ondernemer uit vergelijkingen met collega's binnen de studiegroep European Dairy Farmers (EDF).

In het verleden was de bedrijfsvoering intensiever en kocht de veehouder ook bijproducten en mais. 'Toen voerden we met een voermengwagen, maar die hebben we de deur uit gedaan. We zetten nu blokken kuil of balen aan het voerhek die we regelmatig aandrukken met de shovel. Ook dit simpele systeem

Solide saldo

Onderdeel van een 'volhoudbare' bedrijfsvoering is volgens Jan Vonk ook een goed bedrijfseconomisch resultaat. In 2019 realiseerde hij een saldo van 25,9 euro per 100 kg melk (exclusief de bed and breakfast).

Tabel 1 – Saldo melkveehouderij van boerderij 'De Verwondering' in 2019 in euro per 100 kg melk

opbrengsten	euro/100 kg
melkgeld (inclusief toeslag PlanetProof)	38,2
omzet en aanwas	2,7
overig	0,5
toegerekende kosten	
krachtvoerkosten	7,1
overige voerkosten	1,5
fokkerijkosten	1,0
diergezondheidskosten	1,0
overige veekosten/strooisel	1,5
opfokkosten	2,8
gewaskosten	0,6
saldo melkveehouderij	25,9

Om te voldoen aan de PlanetProof-eis dat elke koe een ligplaats moet hebben, zijn extra boxen op een deel van de voergang geplaatst

Voeren doet Vonk eens in de drie dagen door blokken kuilgras aan het voerhek te plaatsen. Daarna worden deze regelmatig aangeschoven met de shovel

De droge koeien en het oudere jongvee zijn gestald op het bedrijf van een zwager. Hier heeft Vonk ook 20 hectare grond in gebruik

draagt bij aan de volhoudbaarheid van onze bedrijfsvoering', stelt Vonk. 'Het is goedkoop, bespaart tijd en ik kan het voeren gemakkelijk eens aan een ander overlaten.'

Nooit draaien, veel weiden

Om de grasmat in goede conditie te houden is Vonk er zuinig op. 'Het meeste landwerk voert de loonwerker uit. Omdat ik weinig met mechanisatie heb, maar ook omdat de loonwerker over de juiste apparatuur beschikt om de bodem te ontzien. Zo is de werkbreedte van de sleepslangbemester aangepast aan de breedte van de percelen, zodat er niet onnodig heen en weer gereden hoeft te worden. En de banden van trekkers en machines zijn uitgerust met een drukwisselsysteem', geeft hij als voorbeelden. 'Vanwege de conservering van de kuil laten we het gras hakselen, maar altijd door een machine op lage bandenspanning. En er geldt hier een gouden regel: er wordt niet onnodig met wagens gedraaid op het land. Alle percelen ontsluiten op de openbare weg. Als een chauffeur bij een hek is, moet hij van het land af, ook al is de wagen nog niet vol', legt Vonk uit.

Ook op het maaiwerk is de veehouder secuur. 'De stoppel mag beslist niet te kort zijn om beschadiging en hergroei-ertraging te voorkomen. De loonwerker maait bovendien alleen volle breedtes en we rijden zelf met een kleine maaier rond om de overgebleven hoekjes en randen mee te nemen.'

Vonk beschikt over een huiskavel van ruim 40 hectare, die via een smal kavelpad volledig bereikbaar is voor de melkkoeien. De koeien gaan in het voorjaar zo vroeg mogelijk naar buiten – al vraagt de draagkracht soms wel geduld – en blijven in het najaar zo lang mogelijk in de wei. Een groot deel van het jaar wordt dag en nacht geweid, waarbij de veehouder het systeem 'Nieuw Nederlands Weiden' toepast. Het betekent dat de koeien steeds na het melken naar een nieuw perceel gaan. 'Omdat de koeien binnen dit systeem het gras nooit heel kort afgrazen, blijft de groei op peil en intensief beweiden is goed voor de kwaliteit van de zode', ervaart de veehouder.

Sturen op eiwit

De koffie gaat vandaag vergezeld van slagroomtaart. Met de felicitaties van 'De Samenwerking'. 'Onze voerleverancier begeleidt voornamelijk veehouders in het veenweidegebied en heeft daardoor veel ervaring met grasantsoenen', legt Vonk uit. 'Zo neem ik iedere twee weken een versgrasmonster waarvan De Samenwerking de voerderwaarde bepaalt. Dat leert me aan de ene kant veel over de effecten van mijn graslandmanagement. Aan de andere kant geeft het inzicht in de actuele voederwaarde van het gras en daar kan ik met de bijvoeding op inspelen. Want veel eiwit met gras voeren is mooi, het levert pas echt rendement op als de koeien dat eiwit ook benutten', leerde de veehouder.

Vonk heeft tijdens het weideseizoen altijd twee soorten krachtvoer op voorraad. Een brok met rond de 90 gram ruw eiwit en een brok met ongeveer 130 gram ruw eiwit. Door te schuiven met de hoeveelheid krachtvoer en de verschillende broksoorten kan

Jury over winnaar Beste Graslandboer 2020: 'Solide bedrijfsvoering en consequente keuzes'

'Jan Vonk kiest voor een zeer solide bedrijfs-systeem, waarin gras centraal staat. Door consequente keuzes voor (vrijwel) uitsluitend gras als ruwvoer en veel weiden zet hij in op een maximale benutting van gras. Met aanvulling van passende brok stuurt hij daarbij effectief op de benutting van eiwit.'

Met deze woorden prees Agnes van den Pol, lector Grasland en Beweiding aan Aeres Hogeschool Dronten, tijdens de online prijs-uitreiking de winnaar van de verkiezing 'Beste Graslandboer 2020'.

Van den Pol was voorzitter van de vakjury, die samen met de stemmen van het publiek de winnaar bepaalde.

Henk Aarts van melkveebedrijf Koe & Koe uit het Brabantse Asten-Heusden kreeg de meeste stemmen van het publiek. Hij weidt een groot koppel koeien effectief op een kleine huiskavel dankzij een slimme technische oplossing voor dynamisch stripgrazen. Nieuw dit jaar was de aanmoedigingsprijs de 'Gouden Grasspriet'. Deze werd gewonnen

door Piet Jan Thibaudier uit Lemmer (Friesland) Hij slaagde er met eigenbedachte technische innovaties in om een ruwvoertekort op zijn bedrijf om te zetten in een ruwvoeroverschot.

VeeteeltGras maakte voor de verkiezing filmpjes op de bedrijven van de vijf genomineerden. Deze filmpjes zijn terug te kijken op: veeteelt.nl/video/voeding/bestegraslandboer

hij inspelen op wisselingen in de kwaliteit van het verse gras. 'Afgelopen voorjaar had het weidegras een voederwaarde van 1100 vem en 180 ruw eiwit. Als je dat weet, kun je met een gerust hart minder krachtvoer voeren', geeft de veehouder een voorbeeld.

Deze voerstrategie levert een forse besparing op voerkosten op. Zo voerde de ondernemer in 2020 gemiddeld 22 kg krachtvoer per 100 kg melk en waren de krachtvoerkosten per kg melk 5,83 cent. 'Energierijke krachtvoergrondstoffen zijn aanzienlijk goedkoper dan eiwitrijke grondstoffen', licht hij toe.

Bijvoeren van grasbalen of hooi aan het voerhek is een tweede mogelijkheid om de wisselende kwaliteit van het weidegras te compenseren. 'Maar daar liepen we afgelopen najaar op vast. We hadden niet genoeg ruwvoer van de juiste kwaliteit en daardoor liep het ureum op tot boven de 30', vertelt Vonk. 'Toen hebben we besloten om toch maar wat mais aan te kopen, ook al omdat een ruwvoertekort dreigde na een aantal droge zomers', legt hij uit. De mais werd gemengd met gras van de eerste en tweede snede en opnieuw ingekuuld. Zo kan Vonk zijn simpele voersysteem blijven hanteren. Het betekent dat er op dit moment ongeveer 1,5 kilo droge stof snijmais per koe per dag wordt gevoerd.

Twaalf procent uitval

Stellen dat een bedrijfsvoering met veel weidegang en een rantsoen met veel gras er de verklaring voor is, gaat de Beste Graslandboer 2020 net te ver, maar feit is dat ook de koeien op boerderij 'De Verwondering' het lang volhouden. 'We zijn ook zuinig op

onze koeien', verklaart Vonk. 'Als de koeien naar buiten gaan, zeker de eerste paar keren in het voorjaar, loop ik altijd voor ze uit om te voorkomen dat ze gaan rennen. Daarmee wil ik beschadigingen aan de klauwen voorkomen', geeft hij een mooi voorbeeld. En in het winterseizoen huisvest Vonk in totaal 28 vaarzen en jonge tweedekalfsdieren in een aparte groep. 'Het is echt opvallend hoe goed dat de jonge dieren doet', ervaart hij.

In de stal liggen de koeien in diepstrooiselboxen, die worden gevuld met paardenmest, er zijn meerdere strohokken aanwezig om kwetsbare koeien door een moeilijke periode heen te helpen en de krachtvoerstations zijn voorzien van een afsluithek. Het zijn volgens de veehouder allemaal details die uitval van koeien voorkomen, net als iedere vijf maanden klauwbekappen en geduld hebben als koeien niet direct drachtig zijn.

Ook fokkerij levert volgens Vonk een belangrijke bijdrage aan levensduur. 'We willen koeien fokken waarvan het uiterlijk in balans is met de functie, namelijk lang en probleemloos melk produceren', legt hij uit. Goede paringen maken is heel belangrijk en dat doen we met behulp van aAa-codes.'

Alle goede zorgen vertalen zich in klinkende cijfers. Afgelopen jaren realiseerde Vonk een uitval van rond de 12 procent en de levensproductie van de aanwezige koeien is op dit moment gemiddeld 33.700 kg melk bij een gemiddelde leeftijd van bijna zes jaar. 'Ja, ook voor de koeien vinden we het belangrijk dat de bedrijfsvoering volhoudbaar is', benadrukt de Beste Graslandboer 2020. |